

رام - پنجم دی

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

- تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
- محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.
- اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

پنجم دی

احتمالا در روز پنجم دی ماه سال ۵۲۲ پیش از میلاد بود که هومیترا (وهومیثره) سردار مقتدر داریوش بزرگ در نبردی در ایزلای ارمنستان بر بازمانده‌ی هواداران فرورتیش که در ماد ادعای سلطنت کرده بود، پیروز شد.

در دوران معاصرمان در روز سه‌شنبه پنجم دی سال ۱۲۸۹ هجری خورشیدی حسینقلی نواب وزیر امور خارجه به خاطر آن که به نوکری انگلیسی‌ها متهم شده بود، از کار کناره‌گیری کرد و محتشم‌السلطنه جای او را گرفت. یک سال بعد در ۱۲۹۰ قزاقان روسی بر شهر تبریز مسلط شدند و کلیه‌ی امور شهر را در دست گرفتند. در نتیجه شاهزاده امان‌الله میرزا ضیاءالدوله که فرماندهی قشون آذربایجان و نایب‌الایاله بود در کنسولگری انگلیس تحصن کرد و این برای روسها که با ادعای برقراری امنیت به خاک ایران تجاوز کرده بودند، مایه‌ی آبروریزی شد. در همین روز عبدالحسین میرزا فرمانفرما و یارمحمد خان سردار کل برای

سرکوبی سالارالدوله که هنوز دعوی سبطنت داشت و در کرمانشاه مستقر شده بود، با لشکری آراسته به سوی این شهر حرکت کردند. سه سال بعد (۱۲۹۳) در گرماگرم جنگ جهانی اول سپاهیان عثمانی به مناطق جنوبی و مرکزی ایران حمله کردند و از سوی دیگر نیروهای ضداستعمار محلی با همدستی ماموران آلمانی عملیاتی ایذایی را بر ضد انگلیسی‌ها آغاز کردند.

پنجم دی در ضمن با فاجعه‌های طبیعی هم تقارنی دارد. چون در این روز به سال ۱۳۸۲ بود که زلزله‌ی مهیب بم (تصویر زیر، راست) به مرگ حدود چهل هزار تن و زخمی شدن سی هزار تن دیگر انجامید، و یک سال بعد در ۱۳۸۳ زلزله‌ی بزرگ مشابهی در اقیانوس هند باعث شد تسونامی عظیمی به ساحل سوماترا، اندونزی، سریلانکا، هند، برمه، تایلند و مالزی برخورد کند (تصویر زیر، چپ). بین ۲۵۰ تا ۳۰۰ هزار تن در اثر این فاجعه‌ی طبیعی کشته شدند.

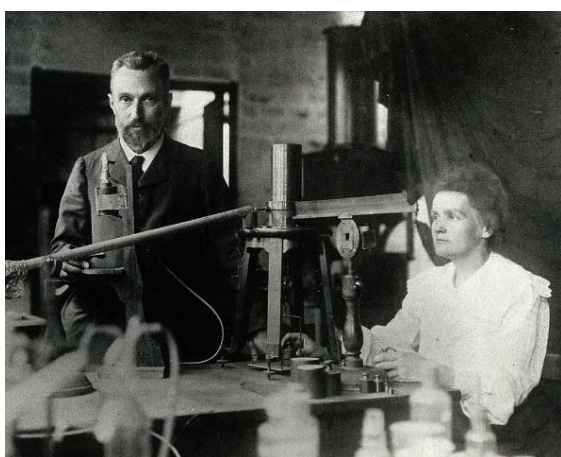

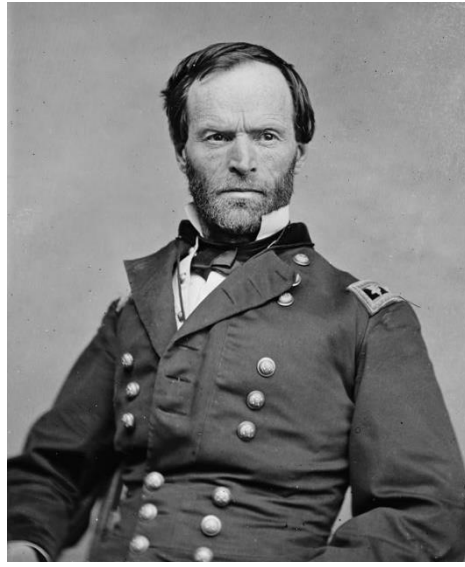
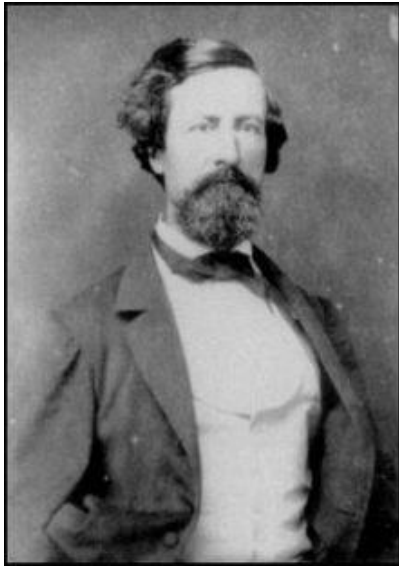
پنجم دی در تاریخ نظامی هم روزی به نسبت پرحادثه بوده است. در سال ۸۶۸ هجری خورشیدی سپاهیان فردیناند و ایزابلا حاکمان آراگون-کاستیل بر قوای محمد هشتم شاه گرانادا غلبه کردند و شهر آلمریا را تصرف کردند، در ۱۱۷۲ در نبرد دوم ویسمبورگ قوای انقلابی فرانسه بر ارتش اتریش غلبه کرد، و هریک از این دو ارتش حدود ۳۵ هزار سرباز داشت. در ۱۲۴۱ در جریان جنگهای داخلی آمریکا سپاه سی هزار

نفره‌ی شمالی به فرماندهی ویلیام شرمین در نبرد چیکاساو بایو از قوای سیزده هزار نفره‌ی جنوبی به رهبری جان پمبرتون شکست خوردند، و در همین روز ارتش آمریکا پس از سرکوب شورش سرخپوستان سو در داکوتا، ۳۸ تن از رهبرانشان را در بزرگترین اعدام گروهی تاریخ آمریکا همزمان در مانکوتا به دار آویخت (تصویر زیر، راست). در ۱۳۲۲ هم رزمناو عظیم شارنهورست در ساحل نروژ در نبرد با ناوگان انگلستان منهدم شد و در آب فرو رفت (تصویر زیر، چپ).

دو رخداد علمی و فنی هم در این روز رخ داده که شایان ذکر است. یکی آن که در سال ۱۲۷۷ ماری کوری و پیر کوری (تصویر زیر، چپ) اعلام کردند که راهی برای خالص‌سازی رادیوم یافته‌اند، و دیگر آن که در ۱۳۸۸ جین طولانی‌ترین خط راه‌آهن پر سرعت را میان پکن و گوانگژو راه‌اندازی کرد (تصویر زیر، راست).

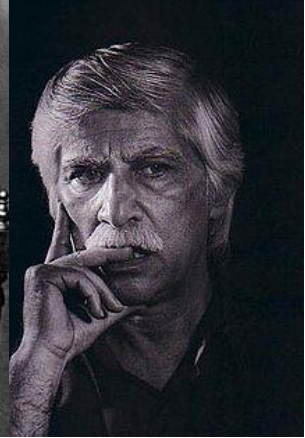
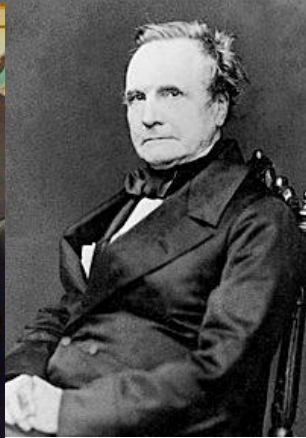
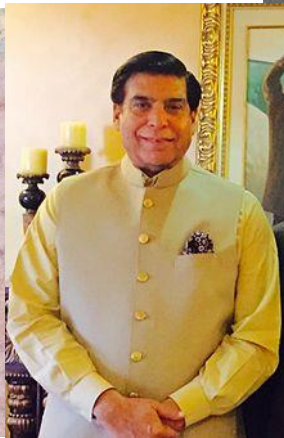
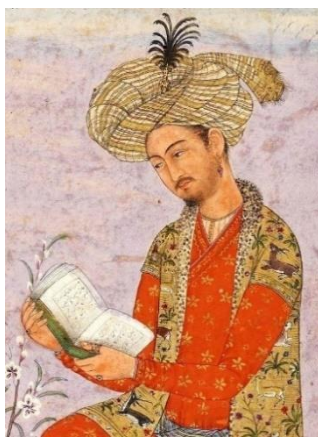
سرداران هماورد
در نبرد چیکاساو بایو
راست: ویلیام شرمن
چپ: جان پمبرتون

در میان مردم ایران زمین پنجم دی ماه زادروز بهرام بیضایی (۱۳۱۷)، و رجا پرویز اشرف نخست

وزیر پاکستان (۱۳۲۹) بوده است. مسرور بلخی سردار دولت عباسی و قاتل جعفر برمکی (۲۷۲)، ظهیرالدین

محمد بابر شاه گورکانی هند (۹۰۹)، و منیر نیازی شاعر و ادیب هندی-پاکستانی (۱۳۸۵) هم در این روز

در گذشته‌اند.

محمد بابر

رجا پرویز اشرف

چارلز بابیج

بهرام بیضایی

در میان انیرانیان در سال ۵۷۳ هجری خورشیدی فریدریک دوم امپراتور روم مقدس و در ۱۱۷۰

چارلز بابیج ریاضیدان و مهندس انگلیسی و سازنده‌ی نوعی ماشین حساب ابتدایی زاده شده‌اند. پاپ

زوسیموس (۴۱۸ میلادی)، هاینریش شلیمان باستان‌شناس آلمانی و کاشف شهر تروا (۱۲۶۹ هجری

خورشیدی)، آناتولی لوناچارسکی روزنامه‌نگار و انقلابی روس (۱۳۱۲)، و جرال د فورد رئیس جمهور آمریکا

(۱۳۸۵) در این روز درگذشته‌اند.

هاینریش شلیمان

منیر نیازی

جرالد فورد